

FUNDACJA
BATOREGO

IM. STEFANA

forumIdei

Poradnik wyborcy

Wybory do Parlamentu Europejskiego 2024

Magdalena Wrzalik

Gdzie należy zgłosić chęć głosowania w wyborach?

Wyborca będący obywatelem Polski głosujący w Polsce

Głosowanie w miejscu stałego zamieszkania

Wyborca, który zamierza głosować w obwodowej komisji wyborczej właściwej dla miejsca stałego zamieszkania, nie musi zgłaszać zamiaru głosowania w wyborach, jeżeli jest:

- zameldowany na pobyt stały na obszarze danej gminy,
- ujęty na własny wniosek w Centralnym Rejestrze Wyborców w stałym obwodzie głosowania właściwym dla miejsca stałego zamieszkania,
- nigdzie niezamieszkały i stale przebywa na obszarze gminy oraz na własny wniosek został ujęty w Centralnym Rejestrze Wyborców w stałym obwodzie głosowania na obszarze tej gminy.

Wyborca będący obywatelem Unii Europejskiej niebędący obywatelem polskim

Głosowanie w miejscu stałego zamieszkania w Polsce

Wyborca **na własny wniosek** ujęty **w stałym obwodzie głosowania w Centralnym Rejestrze Wyborców** będzie odnotowany w spisie wyborców w obwodzie głosowania właściwym dla adresu, który podał jako adres zamieszkania we wniosku o ujęcie w CRW.

Ujęcie **w stałym obwodzie głosowania w Centralnym Rejestrze Wyborców** jest możliwe wówczas, gdy wyborcałoży wniosek w urzędzie gminy właściwym ze względu na jego miejsce stałego zamieszkania.

We wniosku należy podać:

- nazwisko i imię (imiona),
- obywatelstwo,
- numer paszportu lub innego dokumentu stwierdzającego tożsamość wnioskodawcy,
- numer PESEL,
- oświadczenie co do adresu stałego zamieszkania.

Wyborca we wniosku może zamieścić adres poczty elektronicznej lub numer telefonu komórkowego oraz informację, że wyraża zgodę na przekazanie danych do rejestru danych kontaktowych osób fizycznych.

Jeżeli w chwili złożenia wniosku wyborca nie ma nadanego numeru PESEL, w celu jego nadania we wniosku podaje dodatkowo:

- płeć,
- status cudzoziemca, tj. obywatela jednego z państw członkowskich Unii Europejskiej

oraz jeżeli dane te są dostępne:

- imiona i nazwiska rodowe rodziców,
- numery PESEL rodziców, jeżeli zostały im nadane,
- datę urodzenia,
- miejsce urodzenia,
- stan cywilny,
- oznaczenie aktu urodzenia i urzędu stanu cywilnego, w którym akt ten został sporządzony,
- imię i nazwisko rodowe oraz numer PESEL małżonka, jeżeli został mu nadany,
- w zależności od okoliczności datę zawarcia związku małżeńskiego, oznaczenie aktu małżeństwa i urzędu stanu cywilnego, w którym akt ten został sporządzony, datę rozwiązania związku małżeńskiego, sygnaturę akt i oznaczenie sądu, który rozwiązał małżeństwo, sygnaturę akt i oznaczenie sądu, który ustalił nieistnienie małżeństwa, sygnaturę akt i oznaczenie sądu, który unieważnił małżeństwo, datę zgonu małżonka albo datę znalezienia jego zwłok, oznaczenie jego aktu zgonu i urzędu stanu cywilnego, w którym ten akt został sporządzony.

Wniosek może zostać złożony na piśmie w postaci:

- papierowej, opatrzony własnoręcznym podpisem,
- elektronicznej, opatrzony kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, przy użyciu usługi na stronie gov.pl.

Dokumenty niesporządzone w języku polskim są składane wraz z tłumaczeniem na język polski dokonanym przez tłumacza przysięgłego. Dotyczy to również innych dokumentów składanych przez obywateli Unii Europejskiej niebędących obywatelami polskimi.

Warto podkreślić, że regulacje Kodeksu wyborczego nie wskazują terminu, do którego najpóźniej musi zostać złożony wniosek o ujęcie w stałym obwodzie głosowania w Centralnym Rejestrze Wyborców, aby wyborca mógł wziąć udział w wyborach. Jednakże należy mieć na uwadze, że wójt (burmistrz, prezydent miasta) ma 5 dni na rozpatrzenie wniosku.

Przed wydaniem decyzji o ujęciu wyborcy w stałym obwodzie głosowania wójt (burmistrz, prezydent miasta) jest obowiązany sprawdzić, czy wnioskodawca stale zamieszkuje pod adresem wskazanym we wniosku.

Wyborca jest ujmowany w spisie wyborców. Można być ujętym tylko w jednym spisie.

Warunki zagłosowania poza miejscem stałego zamieszkania w Polsce

Głosowanie na wniosek o zmianę miejsca głosowania

Jeżeli wyborca chce zagłosować **poza miejscem stałego zamieszkania**, musi zostać dopisany do spisu wyborców w danej gminie, poprzez zgłoszenie się do urzędu gminy, w której chce głosować.

Wniosek o zmianę miejsca głosowania wyborca może złożyć w okresie **od dnia 26 kwietnia 2024 do 6 czerwca 2024 roku**, jeżeli:

- czasowo przebywa poza miejscem zameldowania na pobyt stały (dotyczy to także wyborcy zameldowanego na pobyt czasowy),
- czasowo przebywa poza miejscem zamieszkania,
- nie został ujęty w żadnym stałym obwodzie głosowania w Centralnym Rejestrze Wyborców i może wziąć udział w głosowaniu w miejscu czasowego pobytu.

We wniosku o zmianę miejsca głosowania należy podać:

- nazwisko i imię (imiona),
- numer PESEL wnioskodawcy,
- obywatelstwo,
- adres przebywania w dniu wyborów.

Wniosek może zostać złożony:

- na piśmie utrwalonym w postaci papierowej z własnoręcznym podpisem do urzędu gminy właściwego dla wybranego stałego obwodu głosowania na obszarze gminy, w której wyborca przebywać będzie w dniu wyborów,
- w postaci elektronicznej, opatrzonej kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, przy użyciu usługi elektronicznej udostępnionej na stronie internetowej gov.pl.

Jeżeli wyborca zmienił miejsce głosowania, zostanie z urzędu skreślony ze spisu wyborców, w którym uprzednio był ujęty.

Wniosek o zmianę miejsca głosowania **od dnia 26 kwietnia 2024 do 6 czerwca 2024 roku** mogą złożyć:

- żołnierze pełniący zasadniczą służbę wojskową albo odbywający ćwiczenia wojskowe,
- ratownicy odbywających zasadniczą służbę w obronie cywilnej poza miejscem stałego zamieszkania,
- policjanci z jednostek skoszarowanych,
- funkcjonariusze Służby Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej oraz Służby Więziennej pełniący służbę w systemie skoszarowanym,

którzy chcą wziąć udział w głosowaniu w miejscu odbywania służby.

Jeżeli wyborca złożył wniosek o zmianę miejsca głosowania, zostanie z urzędu skreślony ze spisu wyborców, w którym uprzednio był ujęty.

Wyborcy, którzy będą przebywać w dniu wyborów **w zakładach leczniczych, domach pomocy społecznej, zakładach karnych i aresztach śledczych oraz oddziałach zewnętrznych takich zakładów i aresztów, a także w domach studenckich**, zostaną ujęci w spisach wyborców sporządzonych dla obwodów głosowania utworzonych w tych jednostkach i będą mogli głosować w tych obwodach.

Należy jednak pamiętać, że wyborca wpisany do spisu wyborców w **wyżej wymienionych jednostkach** jest z urzędu skreślany ze spisu w miejscu stałego zamieszkania.

Jeżeli wyborca przybędzie do wyżej wymienionych jednostek **przed dniem wyborów**, a nie będzie ujęty w spisie wyborców, zostanie dopisany do spisu wyborców przez obwodową komisję wyborczą w dniu głosowania.

Wyborca, który przybędzie do wyżej wymienionych jednostek **w dniu głosowania**, będzie mógł głosować w obwodach utworzonych w tych jednostkach tylko na podstawie zaświadczenia o prawie do głosowania.

Głosowanie na podstawie zaświadczenia o prawie do głosowania

Wyborca, który **zamierza zmienić miejsce pobytu przed dniem wyborów**, może otrzymać **zaświadczenie o prawie do głosowania**. Z zaświadczeniem takim można głosować **w dowolnym obwodzie głosowania w kraju, za granicą lub na polskim statku morskim**. Wniosek o wydanie zaświadczenia o prawie do głosowania składa się w dowolnie wybranym urzędzie gminy w terminie **od dnia 26 kwietnia 2024 do 6 czerwca 2024 roku**. Wniosek składa się na piśmie utrwalonym w postaci papierowej z własnoręcznym podpisem. Zaświadczenie o prawie do głosowania wyborca odbiera za pokwitowaniem osobiście albo przez upoważnioną pisemnie osobę w urzędzie gminy, w którym złożono wniosek.

W przypadku upoważnienia innej osoby do odbioru zaświadczenia wyborca sporządza wniosek o wydanie zaświadczenia i upoważnienie (może to być jeden dokument), w którym wskazuje swoje imię (imiona) i nazwisko, numer PESEL, adres zamieszkania, informację, w jakich wyborach wyborca jest uprawniony do głosowania, a także dane osoby upoważnionej do odebrania zaświadczenia. Jeżeli wyborcy wydano zaświadczenie o prawie do głosowania, zostanie z urzędu skreślony ze spisu wyborców, w którym uprzednio był ujęty.

Należy pamiętać, aby nie zgubić zaświadczenia o prawie do głosowania. W przypadku jego utraty, niezależnie od przyczyny, nie będzie możliwe otrzymanie kolejnego zaświadczenia ani wzięcie udziału w głosowaniu w obwodzie głosowania właściwym dla miejsca stałego zamieszkania.

Głosowanie wyborcy zamieszkałego za granicą, przebywającego w Polsce w dniu wyborów

Wyborca stale zamieszkały za granicą, który będzie przebywał w Polsce w dniu wyborów, może złożyć wniosek o zmianę miejsca głosowania w terminie od dnia 26 kwietnia 2024 do 6 czerwca 2024 roku.

We wniosku o zmianę miejsca głosowania podaje się:

- nazwisko i imiona,
- obywatelstwo,
- numer PESEL wnioskodawcy,
- adres przebywania w dniu wyborów.

Wniosek może zostać złożony na piśmie utrwalonym w postaci papierowej z własnoręcznym podpisem do urzędu gminy właściwego dla wybranego stałego obwodu głosowania na obszarze gminy, w której wyborca przebywać będzie w dniu wyborów, lub w postaci elektronicznej, opatrzonej kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, przy użyciu usługi elektronicznej udostępnionej na stronie internetowej gov.pl.

Wyborca stale zamieszkały za granicą może również głosować na podstawie **zaświadczenia o prawie do głosowania** wydanego przez konsula lub gminę, o ile został na swój wniosek ujęty w spisie wyborców w obwodzie głosowania utworzonym odpowiednio za granicą lub w kraju.

Głosowanie za granicą

Głosowanie w obwodzie głosowania na podstawie wniosku o ujęcie w spisie wyborców

Wyborca stale zamieszkały w Polsce i ujęty w stałym obwodzie głosowania w Centralnym Rejestrze Wyborców, a przebywający czasowo za granicą, powinien zgłosić właściwemu konsulowi wniosek o ujęcie w spisie wyborców w obwodzie głosowania utworzonym za granicą. Wniosek należy złożyć najpóźniej w 5. dniu przed dniem wyborów, tj. do dnia 4 czerwca 2024 roku, w postaci papierowej z własnoręcznym podpisem lub przy użyciu usługi elektronicznej udostępnionej przez ministra właściwego do spraw zagranicznych (e-wybory) albo na adres poczty elektronicznej konsula jako odwzorowanie cyfrowe wniosku opatrzonego własnoręcznym podpisem (skan).

We wniosku o ujęcie w spisie wyborców należy podać:

- nazwisko i imię (imiona),
- numer PESEL,
- numer ważnego paszportu lub innego dokumentu stwierdzającego tożsamość, a także miejsce i datę jego wydania (na obszarze państw członkowskich Unii Europejskiej oraz państw, na terytorium których można wjechać na podstawie polskiego dowodu osobistego, w miejsce numeru paszportu można podać numer ważnego polskiego dowodu osobistego),
- adres pobytu wyborcy za granicą,
- dane kontaktowe w zakresie adresu poczty elektronicznej lub numeru telefonu komórkowego.

Wykaz obwodów głosowania za granicą jest dostępny we wszystkich polskich placówkach dyplomatycznych i konsularnych oraz delegaturach Krajowego Biura Wyborczego oraz na stronie internetowej Państwowej Komisji Wyborczej (<https://pkw.gov.pl> oraz <https://wybory.gov.pl>).

Głosowanie na podstawie zaświadczenia o prawie do głosowania

Wyborca stale zamieszkały w kraju i ujęty w stałym obwodzie głosowania w Centralnym Rejestrze Wyborców zamierzający głosować za granicą może otrzymać zaświadczenie o prawie do głosowania. Z zaświadczeniem takim można głosować w dowolnym obwodzie głosowania w kraju, za granicą lub na polskim statku morskim. Wniosek należy złożyć w dowolnie wybranym urzędzie gminy w terminie **od dnia 26 kwietnia 2024 do 6 czerwca 2024 roku**.

Wniosek składa się na piśmie, w postaci papierowej, opatrzony własnoręcznym podpisem. Zaświadczenie o prawie do głosowania wyborca odbiera za pokwitowaniem osobiście albo przez upoważnioną pisemnie osobę w urzędzie gminy, w którym został złożony wniosek. W przypadku upoważnienia innej osoby do odbioru zaświadczenia wyborca sporządza wniosek o wydanie zaświadczenia i upoważnienie (może to być jeden dokument), w którym wskazuje swoje imię (imiona) i nazwisko, numer PESEL, adres zamieszkania, informację, w jakich wyborach wyborca jest uprawniony do głosowania, a także dane osoby upoważnionej do odebrania zaświadczenia. Należy pamiętać, że wydanie zaświadczenia o prawie do głosowania wiąże się z urzędu ze skreśleniem ze spisu wyborców w miejscu stałego zamieszkania.

Wyborca może również otrzymać **za granicą zaświadczenie o prawie do głosowania**. Z zaświadczeniem takim można głosować **w dowolnym obwodzie głosowania w kraju, za granicą lub na polskim statku morskim**. Wniosek o wydanie zaświadczenia o prawie do głosowania składa się konsulowi. Wniosek należy złożyć najpóźniej w 3. dniu przed dniem wyborów, tj. do dnia 6 czerwca 2024 roku. Zaświadczenie o prawie do głosowania wyborca odbiera za pokwitowaniem osobiście albo przez upoważnioną pisemnie osobę. W przypadku upoważnienia innej osoby do odbioru zaświadczenia wyborca sporządza wniosek o wydanie zaświadczenia i upoważnienie (może to być jeden dokument), w którym wskazuje swoje imię (imiona) i nazwisko oraz numer PESEL lub numer paszportu albo nazwę i numer innego dokumentu stwierdzającego tożsamość, informację, w jakich wyborach wyborca jest uprawniony do głosowania, a także dane osoby upoważnionej do odebrania zaświadczenia.

Jeżeli wyborcy wydano zaświadczenie o prawie do głosowania, zostanie z urzędu skreślony ze spisu wyborców, w którym uprzednio był ujęty.

Należy pamiętać, by nie zgubić zaświadczenia o prawie do głosowania. W przypadku jego utraty, niezależnie od przyczyny, nie będzie możliwe otrzymanie kolejnego zaświadczenia ani wzięcie udziału w głosowaniu w obwodzie głosowania właściwym dla miejsca stałego zamieszkania.

Głosowanie w obwodach głosowania utworzonych na polskich statkach morskich

Wyborca przebywający w dniu wyborów na polskim statku morskim w celu wzięcia udziału w głosowaniu powinien złożyć do kapitana statku, **najpóźniej do dnia 4 czerwca 2024 roku**, wniosek o ujęcie w spisie wyborców w obwodzie utworzonym na statku, chyba że posiada zaświadczenie o prawie do głosowania.

We wniosku o ujęcie w spisie wyborców należy podać:

- nazwisko i imię (imiona),
- numer PESEL,
- adres zamieszkania.

Wykaz obwodów głosowania na polskich statkach morskich jest dostępny we wszystkich delegaturach Krajowego Biura Wyborczego oraz na stronie internetowej Państwowej Komisji Wyborczej (<https://pkw.gov.pl> oraz <https://wybory.gov.pl>).

Wyborca może również zagłosować **na podstawie zaświadczenia o prawie do głosowania**. Należy jednak pamiętać, że wniosek o wydanie zaświadczenia składa się do kapitana statku.

Kiedy Obwodowa Komisja Wyborcza może dopisać wyborcę do spisu wyborców w dniu wyborów?

Obwodowa Komisja Wyborcza może dopisać do spisu wyborców **w dniu wyborów** jedynie tych wyborców, którzy:

- przedłożą zaświadczenie o prawie do głosowania,
- zostali pominięci w spisie wyborców, jeżeli urząd gminy potwierdzi, że pominięcie w spisie jest wynikiem omyłki,
- zostali skreśleni ze spisu wyborców dla danego obwodu głosowania w związku z wpisaniem do spisu wyborców w zakładzie leczniczym, domu pomocy społecznej, zakładzie karnym lub areszcie śledczym, **jeżeli udokumentują**, że opuścili tę placówkę przed dniem wyborów,
- chcą głosować w obwodzie utworzonym w zakładzie leczniczym, domu pomocy społecznej, zakładzie karnym lub areszcie śledczym, a przybyli do tej jednostki przed dniem wyborów.

Jak zostać członkiem obwodowej komisji wyborczej?

Do zadań obwodowej komisji wyborczej należy:

- przeprowadzenie głosowania w obwodzie i czuwanie nad przestrzeganiem prawa wyborczego w dniu głosowania, jak i w jego trakcie,
- ustalenie wyników głosowania w obwodzie i podanie ich do publicznej wiadomości oraz przekazanie do właściwej komisji wyborczej.

W skład **każdej** obwodowej komisji wyborczej powołuje się:

- 7 osób w obwodach głosowania do 1000 mieszkańców,
- 9 osób w obwodach głosowania od 1001 do 2000 mieszkańców,
- 11 osób w obwodach głosowania od 2001 do 3000 mieszkańców,
- 13 osób w obwodach głosowania powyżej 3000 mieszkańców

spośród kandydatów zgłoszonych przez pełnomocników wyborczych lub upoważnione przez nich osoby.

W skład obwodowych komisji wyborczych **w odrębnych obwodach głosowania** powołuje się:

- 5 osób w obwodach głosowania do 100 osób,
- 7 osób w obwodach głosowania od 101 do 300 osób,
- 9 osób w obwodach głosowania od 301 do 500 osób,
- 11 osób w obwodach głosowania powyżej 500 osób

spośród kandydatów zgłoszonych przez pełnomocników wyborczych lub upoważnione przez nich osoby.

Zgłoszenia kandydatów na członków obwodowych komisji wyborczych w obwodach głosowania utworzonych w kraju przyjmują urzędnicy wyborczy właściwi dla gminy, w której siedzibę ma dana komisja, za pośrednictwem urzędu gminy. W m.st. Warszawie zgłoszenia przyjmowane są za pośrednictwem urzędów dzielnic m.st. Warszawy, właściwych dla siedziby danej komisji.

Kandydatem **może być** osoba posiadająca prawo wybierania, czyli osoba, która:

- jest obywatelem polskim,
- najpóźniej w dniu zgłoszenia kończy 18 lat,
- nie jest pozbawiona praw publicznych prawomocnym orzeczeniem sądu,
- nie jest pozbawiona praw wyborczych prawomocnym orzeczeniem Trybunału Stanu,
- nie jest ubezwłasnowolniona prawomocnym orzeczeniem sądu.

Kandydatem na członka komisji **może być** również obywatel Unii Europejskiej niebędący obywatelem polskim, który:

- najpóźniej w dniu zgłoszenia kończy 18 lat,
- nie jest pozbawiony prawa wybierania odpowiednio w państwie członkowskim Unii Europejskiej, którego jest obywatelem.

Kandydatem na członka komisji **może być** osoba stale zamieszkująca na obszarze województwa, w którym jest zgłaszana do komisji, i jest ujęta w Centralnym Rejestrze Wyborców w stałym obwodzie głosowania w jednej z gmin na obszarze tego województwa.

Kandydatem do składu komisji **nie może być**:

- kandydat w wyborach,
- pełnomocnik wyborczy komitetu wyborczego,
- pełnomocnik finansowy komitetu wyborczego,
- komisarz wyborczy,
- urzędnik wyborczy,
- mąż zaufania,
- obserwator społeczny,
- osoba, w stosunku do której kandydat w wyborach jest: małżonkiem, wstępnym, zstępnym, rodzeństwem, małżonkiem zstępnego, wstępnego lub przysposobionego, osobą pozostającą w stosunku przysposobienia, jeżeli kandydat kandyduje w okręgu wyborczym, dla którego właściwa jest dana komisja,

- pełnomocnik wyborcy niepełnosprawnego o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełności oraz wyborcy, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 60 lat, w komisji właściwej dla obwodu głosowania osoby udzielającej pełnomocnictwa do głosowania w jej imieniu.

Prawo zgłaszania kandydatów do komisji ma pełnomocnik wyborczy:

- komitetu wyborczego partii politycznej,
- koalicyjnego komitetu wyborczego koalicji partii politycznych,
- reprezentujący pozostałe komitety wyborcze utworzone w danych wyborach.

Pełnomocnik wyborczy może zgłaszać kandydatów na członków komisji we wszystkich obwodach głosowania. Zgłoszenie kandydatów na członków komisji musi być dokonane najpóźniej w 30. dniu przed dniem wyborów, czyli **do dnia 10 maja 2024 roku**, w godzinach pracy urzędu gminy. Za dzień dokonania zgłoszenia rozumie się dzień jego doręczenia do urzędu gminy, potwierdzony podpisem na zgłoszeniu przez osobę je przyjmującą. Przywrócenie terminu do zgłaszania kandydatów na członków komisji jest niedopuszczalne.

Zgłoszenie kandydatów na członków komisji powinno zawierać:

- numer obwodu głosowania i nazwę miejscowości, w której znajduje się siedziba komisji,
- imię (imiona) i nazwisko, adres zamieszkania oraz numer ewidencyjny PESEL osoby dokonującej zgłoszenia (w odniesieniu do obywateli Unii Europejskiej niebędących obywatelami polskimi – numer paszportu lub innego dokumentu stwierdzającego tożsamość),
- nazwę komitetu wyborczego, który dokonuje zgłoszenia,
- imię (imiona) i nazwisko, adres zamieszkania (zgodny z adresem ujęcia w Centralnym Rejestrze Wyborców w stałym obwodzie głosowania) oraz numer ewidencyjny PESEL kandydata na członka komisji,
- oświadczenie kandydata, że wyraża zgodę na powołanie w skład wskazanej komisji, posiada prawo wybierania potwierdzone ujęciem w Centralnym Rejestrze Wyborców w stałym obwodzie głosowania zgodnie z adresem zameldowania na pobyt stały albo adresem stałego zamieszkania i spełnia pozostałe wymogi określone w Kodeksie wyborczym.

Zgłoszenie podpisuje pełnomocnik wyborczy, zaś kandydat na członka komisji podpisuje oświadczenie. Za prawidłowe uznaje się również zgłoszenie, do którego załączono odrębne oświadczenie. Osoba dokonująca zgłoszenia z upoważnienia pełnomocnika wyborczego komitetu wyborczego dołącza do zgłoszenia to upoważnienie lub jego kopię. W przypadku wysłania zgłoszenia pocztą, kopię uwierzytelnia pełnomocnik wyborczy, a w przypadku zgłoszenia dokonanego osobiście – osoba przyjmująca zgłoszenie, po okazaniu oryginału upoważnienia.

W skład obwodowych komisji wyborczych **w obwodach głosowania utworzonych za granicą** powołuje się:

- od 4 do 12 osób spośród kandydatów zgłoszonych przez pełnomocników wyborczych lub upoważnione przez nich osoby,
- jedną osobę wskazaną przez konsula.

Obwodowe komisje wyborcze w obwodach głosowania utworzonych za granicą powołują **konsulowie** spośród wyborców mieszkających lub przebywających na obszarze właściwości terytorialnej konsula.

Powołanie komisji następuje nie później **niż na 17 dni przed dniem wyborów**, czyli **do dnia 23 maja 2024 roku**, w formie pisemnej decyzji konsula.

Kandydatem **może być** osoba posiadająca prawo wybierania, czyli osoba, która:

- jest obywatelem polskim,
- najpóźniej w dniu zgłoszenia kończy 18 lat,
- nie jest pozbawiona praw publicznych prawomocnym orzeczeniem sądu,
- nie jest pozbawiona praw wyborczych prawomocnym orzeczeniem Trybunału Stanu,
- nie jest ubezwłasnowolniona prawomocnym orzeczeniem sądu,
- zamieszkuje na obszarze właściwości terytorialnej konsula powołującego komisję.

Kandydatem na członka komisji **może być** również obywatel Unii Europejskiej niebędący obywatelem polskim, który:

- najpóźniej w dniu zgłoszenia kończy 18 lat,
- nie jest pozbawiony prawa wybierania odpowiednio w państwie członkowskim Unii Europejskiej, którego jest obywatelem.

Kandydatem do składu komisji **nie może** być:

- kandydat w wyborach,
- pełnomocnik wyborczy komitetu wyborczego,
- pełnomocnik finansowy komitetu wyborczego,
- komisarz wyborczy,
- urzędnik wyborczy,
- mąż zaufania,
- obserwator społeczny,
- osoba, w stosunku do której kandydat w wyborach jest: małżonkiem, wstępnym, zstępnym, rodzeństwem, małżonkiem zstępnego, wstępnego lub przysposobionego,
- osoba pozostająca w stosunku przysposobienia, jeżeli kandydat kandyduje w okręgu wyborczym właściwym dla dzielnicy Śródmieście m.st. Warszawy.

Prawo zgłaszania kandydatów na członków komisji ma pełnomocnik wyborczy, który może zgłaszać kandydatów na członków komisji we wszystkich obwodach głosowania utworzonych za granicą.

Zgłoszenie kandydatów na członków komisji powinno zawierać:

- numer obwodu głosowania i nazwę miejscowości, w której znajduje się siedziba komisji;
- imię (imiona) i nazwisko, adres zamieszkania oraz numer ewidencyjny PESEL osoby dokonującej zgłoszenia (w odniesieniu do obywateli Unii Europejskiej niebędących obywatelami polskimi – numer paszportu lub innego dokumentu stwierdzającego tożsamość);
- nazwę komitetu wyborczego, który dokonuje zgłoszenia;
- imię (imiona) i nazwisko, adres zamieszkania oraz numer paszportu kandydata na członka komisji; na obszarze państw członkowskich Unii Europejskiej oraz państw, na których terytorium można wjechać na podstawie polskiego dowodu osobistego – w miejsce numeru paszportu można podać numer dowodu osobistego kandydata na członka komisji;

- oświadczenie kandydata, że wyraża zgodę na powołanie w skład wskazanej komisji, posiada prawo wybierania i spełnia pozostałe wymogi określone w Kodeksie wyborczym.

Zgłoszenie podpisuje pełnomocnik wyborczy, zaś kandydat na członka komisji podpisuje oświadczenie. Za prawidłowe uznaje się również zgłoszenie, do którego załączono odrębne oświadczenie. Osoba dokonująca zgłoszenia z upoważnienia pełnomocnika wyborczego komitetu wyborczego dołącza do zgłoszenia to upoważnienie lub jego kopię.

Zgłoszenie kandydatów na członków komisji musi być dokonane nie później niż w 20. dniu przed dniem wyborów, czyli **do dnia 20 maja 2024 roku**.

Dokumenty dotyczące zgłoszenia kandydatów na członków komisji mogą zostać przekazane konsułowi elektronicznie w formie skanu lub faksem.

W skład obwodowych komisji wyborczych w obwodach głosowania utworzonych **na polskich statkach morskich** powołuje się:

- 5 osób w obwodach głosowania do 100 osób,
- 7 osób w obwodach głosowania od 101 do 300 osób,
- 9 osób w obwodach głosowania od 301 do 500 osób,
- 11 osób w obwodach głosowania powyżej 500 osób

spośród kandydatów zgłoszonych przez pełnomocników wyborczych lub upoważnione przez nich osoby.

Obwodowe komisje wyborcze w obwodach głosowania utworzonych **na polskich statkach morskich** powołują spośród wyborców kapitanowie tych statków nie później niż na 3 dni przed dniem wyborów, czyli **do dnia 6 czerwca 2024 roku**, w formie pisemnej decyzji kapitana statku.

Kandydatem **może być** osoba posiadająca prawo wybierania, czyli osoba, która:

- jest obywatelem polskim,
- najpóźniej w dniu zgłoszenia kończy 18 lat,
- nie jest pozbawiona praw publicznych prawomocnym orzeczeniem sądu,
- nie jest pozbawiona praw wyborczych prawomocnym orzeczeniem Trybunału Stanu,
- nie jest ubezwłasnowolniona prawomocnym orzeczeniem sądu.

Kandydatem na członka komisji **może być** również obywatel Unii Europejskiej niebędący obywatelem polskim, który:

- najpóźniej w dniu zgłoszenia kończy 18 lat,
- nie jest pozbawiony prawa wybierania odpowiednio w państwie członkowskim Unii Europejskiej, którego jest obywatelem.

Kandydatem do składu komisji **nie może być**:

- kandydat w wyborach,
- pełnomocnik wyborczy komitetu wyborczego,

- pełnomocnik finansowy komitetu wyborczego,
- komisarz wyborczy,
- urzędnik wyborczy,
- mąż zaufania,
- obserwator społeczny,
- osoba, w stosunku do której kandydat w wyborach jest: małżonkiem, wstępnym, zstępnym, rodzeństwem, małżonkiem zstępnego, wstępnego lub przysposobionego,
- osoba pozostająca w stosunku przysposobienia, jeżeli kandydat kandyduje w okręgu wyborczym właściwym dla dzielnicy Śródmieście m.st. Warszawy.

Prawo zgłaszania kandydatów na członków komisji ma pełnomocnik wyborczy, który może zgłaszać kandydatów na członków komisji we wszystkich obwodach głosowania utworzonych na polskich statkach morskich.

Zgłoszenie kandydatów na członków komisji powinno zawierać:

- numer obwodu głosowania, dla którego właściwa jest komisja, do której dokonuje się zgłoszenia;
- imię (imiona) i nazwisko, adres zamieszkania oraz numer ewidencyjny PESEL osoby dokonującej zgłoszenia (w odniesieniu do obywateli Unii Europejskiej niebędących obywatelami polskimi – numer paszportu lub innego dokumentu stwierdzającego tożsamość);
- nazwę komitetu wyborczego, który dokonuje zgłoszenia;
- imię (imiona) i nazwisko, adres zamieszkania oraz numer ewidencyjny PESEL kandydata na członka komisji;
- oświadczenie kandydata, że wyraża zgodę na powołanie w skład wskazanej komisji, posiada prawo wybierania i spełnia pozostałe wymogi określone w Kodeksie wyborczym.

Zgłoszenie podpisuje pełnomocnik wyborczy, zaś kandydat na członka komisji podpisuje oświadczenie. Za prawidłowe uznaje się również zgłoszenie, do którego załączono odrębne oświadczenie. Osoba dokonująca zgłoszenia z upoważnienia pełnomocnika wyborczego komitetu wyborczego dołącza do zgłoszenia to upoważnienie lub jego kopię.

Dokumenty dotyczące zgłoszenia kandydatów na członków komisji mogą zostać przekazane kapitanowi statku elektronicznie w formie skanu lub faksem.

Zgłoszenie kandydatów na członków komisji musi być dokonane nie później niż w 5. dniu przed dniem wyborów, czyli **do dnia 4 czerwca 2024 roku**.

Ułatwienia dla wyborców niepełnosprawnych oraz wyborców, którzy najpóźniej w dniu głosowania ukończą 60 lat

Prawo do uzyskiwania informacji o wyborach

Wyborca niepełnosprawny oraz wyborca, który najpóźniej w dniu głosowania ukończy 60 lat i jest ujęty w Centralnym Rejestrze Wyborców w stałym obwodzie głosowania w danej gminie, ma prawo do uzyskiwania informacji o:

- terminie wyborów oraz godzinach głosowania,
- właściwym dla siebie okręgu wyborczym i obwodzie głosowania,
- lokalach obwodowych komisji wyborczych znajdujących się najbliżej jego miejsca zamieszkania, w tym o lokalach przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- warunkach ujęcia wyborcy w spisie wyborców w obwodzie głosowania, w którym znajduje się lokal obwodowej komisji wyborczej dostosowany do potrzeb wyborców niepełnosprawnych,
- warunkach bezpłatnego transportu do i z lokalu wyborczego,
- komitetach wyborczych biorących udział w wyborach oraz zarejestrowanych listach kandydatów i kandydatach,
- warunkach oraz formach głosowania.

Informacje te są przekazywane wyborcy na jego wniosek przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) telefonicznie lub w drukowanych materiałach informacyjnych, w tym w formie elektronicznej.

We wniosku wyborca podaje: nazwisko, imię (imiona) oraz adres stałego zamieszkania.

Informacje są także udostępniane w Biuletynie Informacji Publicznej gminy oraz podawane do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty w danej gminie.

Głosowanie korespondencyjne

Głosować korespondencyjnie można tylko w kraju. Nie mogą z tego ułatwienia skorzystać wyborcy umieszczeni w spisach wyborców w obwodach głosowania utworzonych w zakładach leczniczych, domach pomocy społecznej, zakładach karnych, aresztach śledczych i domach studenckich, a także wyborcy, którzy udzielili pełnomocnictwa do głosowania.

Głosować korespondencyjnie mogą wyborcy:

- posiadający orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności¹, w tym także wyborcy posiadający orzeczenie organu rentowego o:
 - ◊ całkowitej niezdolności do pracy² i niezdolności do samodzielnej egzystencji³,
 - ◊ niezdolności do samodzielnej egzystencji⁴,
 - ◊ całkowitej niezdolności do pracy⁵,
 - ◊ zaliczeniu do I grupy inwalidów,
 - ◊ zaliczeniu do II grupy inwalidów,

a także osoby o stałej albo długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, którym przysługuje zasiłek pielęgnacyjny;

¹ W rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. 2024, poz. 44).

² Zgodnie z art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. 2023, poz. 1251, 1429, 1672).

³ Zgodnie z art. 13 ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. 2023, poz. 1251, 1429, 1672).

⁴ Zgodnie z art. 12 ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. 2023, poz. 1251, 1429, 1672).

⁵ Zgodnie z art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. 2023, poz. 1251, 1429, 1672).

- najpóźniej w dniu głosowania ukończą 60 lat,
- podlegający w dniu głosowania obowiązkowej kwarantannie, izolacji lub izolacji w warunkach domowych.

Zamiar głosowania korespondencyjnego wyborca powinien zgłosić komisarzowi wyborczemu **do dnia 27 maja 2024 roku**. Zgłoszenia należy dokonać w godzinach pracy delegatury Krajowego Biura Wyborczego obsługującego komisarza wyborczego.

Zgłoszenia zamiaru głosowania korespondencyjnego można dokonać:

- ustnie,
- na piśmie w postaci: papierowej z własnoręcznym podpisem lub w postaci elektronicznej, opatrzonej kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, przy użyciu usługi elektronicznej udostępnionej na stronie internetowej gov.pl, po uwierzytelnieniu tej osoby,
- telefonicznie – w przypadku wyborcy niepełnosprawnego oraz wyborcy podlegającego w dniu głosowania obowiązkowej kwarantannie, izolacji lub izolacji w warunkach domowych.

Zgłoszenie powinno zawierać:

- nazwisko i imię (imiona),
- numer PESEL wyborcy,
- oznaczenie wyborów, których dotyczy zgłoszenie,
- adres, na który ma być wysłany pakiet wyborczy.

Do zgłoszenia zamiaru głosowania korespondencyjnego wyborca niepełnosprawny dołącza kopię aktualnego orzeczenia właściwego organu orzekającego o ustaleniu stopnia niepełnosprawności. Jeżeli zgłoszenia dokonano ustnie, wyborca musi odrębnie przekazać orzeczenie urzędowi gminy. W zgłoszeniu wyborca niepełnosprawny może zażądać dołączenia do pakietu wyborczego nakładek na karty do głosowania sporządzonych w alfabecie Braille'a oraz może zamieścić lub podać adres poczty elektronicznej lub numer telefonu komórkowego oraz informację o wyrażeniu zgody na przekazanie danych do rejestru danych kontaktowych osób fizycznych.

Wyborca głosujący korespondencyjnie będzie ujęty w spisie wyborców w obwodzie głosowania właściwym dla jego stałego miejsca zamieszkania (zgodnie z adresem ujęcia w stałym obwodzie głosowania w Centralnym Rejestrze Wyborców).

Wyborca **nie później niż do 3 czerwca 2024 roku** otrzyma pakiet wyborczy, który zostanie doręczony przez listonosza wyłącznie do rąk własnych wyborcy, po okazaniu dokumentu potwierdzającego tożsamość i po pisemnym pokwitowaniu odbioru.

Jeżeli wyborca nie może potwierdzić odbioru, doręczający sam stwierdza datę doręczenia oraz wskaże odbierającego i przyczynę braku podpisu wyborcy.

W przypadku nieobecności wyborcy pod wskazanym adresem doręczający umieszcza zawiadomienie o terminie powtórnego doręczenia w oddawczej skrzynce pocztowej lub, gdy nie jest to możliwe, na drzwiach mieszkania wyborcy. Termin powtórnego doręczenia nie może być dłuższy niż 1 dzień od dnia pierwszego doręczenia.

Niedoręczone pakiety wyborcze są przekazywane obwodowej komisji wyborczej do zakończenia głosowania. Jeżeli przekazanie pakietów wyborczych obwodowej komisji wyborczej do zakończenia głosowania nie byłoby możliwe, pakiety takie przekazywane są właściwemu dyrektorowi delegatury Krajowego Biura Wyborczego.

W skład pakietu wyborczego wchodzi:

- koperta zwrotna,
- karta do głosowania,
- koperta na kartę do głosowania,
- instrukcja głosowania korespondencyjnego,
- nakładka na kartę do głosowania sporządzona w alfabecie Braille'a – jeżeli wyborca niepełnosprawny zażądał jej przesłania,
- oświadczenie o osobistym i tajnym oddaniu głosu na karcie do głosowania.

Na karcie do głosowania wyborca oddaje głos w sposób określony w informacji znajdującej się w dolnej części karty do głosowania.

Po oddaniu głosu kartę do głosowania należy umieścić w kopercie z napisem „Koperta na kartę do głosowania” i kopertę tę zakleić. Niezaklejenie koperty na kartę do głosowania spowoduje, że karta do głosowania nie będzie uwzględniona przy ustalaniu wyników głosowania.

Zaklejoną kopertę na kartę do głosowania należy włożyć do koperty zwrotnej zaadresowanej do obwodowej komisji wyborczej.

Następnie należy wypełnić oświadczenie o osobistym i tajnym oddaniu głosu:

- wpisać miejscowość i datę jego sporządzenia,
- własnoręcznie się podpisać.

Oświadczenie wkłada się do koperty zwrotnej (z adresem obwodowej komisji wyborczej).

Niewłożenie oświadczenia do koperty zwrotnej lub niepodpisanie go spowoduje, że karta do głosowania nie będzie uwzględniona przy ustalaniu wyników głosowania.

Kopertę zwrotną, która zawiera zaklejoną kopertę z kartą do głosowania oraz podpisane oświadczenie o osobistym i tajnym oddaniu głosu, należy zakleić i przekazać listonoszowi, który odbiera od wyborcy pakiet wyborczy, na podstawie okazanego przez niego dokumentu potwierdzającego tożsamość.

Odbiór następuje za pokwitowaniem najpóźniej w:

- **dniu wyborów**, jeżeli wyborca w momencie doręczenia pakietu wyborczego zgłosił potrzebę jej odbioru, pod adresem wskazanym przez tego wyborcę;
- **przedostatnim dniu roboczym poprzedzającym dzień wyborów** – w placówce Poczty Polskiej usytuowanej na obszarze gminy, w której wyborca jest ujęty w stałym obwodzie głosowania w Centralnym Rejestrze Wyborców;
- **trzecim dniem roboczym poprzedzającym dzień wyborów w dowolnej placówce Poczty Polskiej.**

Wyborca może również **w dniu wyborów**, do czasu zakończenia głosowania, **osobiście** dostarczyć kopertę zwrotną do obwodowej komisji wyborczej, której adres znajduje się na kopercie zwrotnej.

Głosowanie przez pełnomocnika

Głosować przy pomocy pełnomocnika można tylko w kraju. Akt pełnomocnictwa jest sporządzany z zasady w miejscu stałego zamieszkania wyborcy, chyba że wyborca we wniosku zwróci się o jego sporządzenie w innym miejscu na obszarze gminy, w której stale zamieszkuje i ujęty jest w stałym obwodzie głosowania w Centralnym Rejestrze Wyborców.

Wyborca, który udzielił pełnomocnictwa, może głosować osobiście w lokalu wyborczym, pod warunkiem, że wcześniej nie oddał głosu jego pełnomocnik. Wyborca może osobiście zagłosować w lokalu wyborczym, jednak skutkuje to wygaśnięciem pełnomocnictwa.

Głosowania przez pełnomocnika nie przeprowadza się w obwodach głosowania utworzonych w zakładach leczniczych, domach pomocy społecznej, zakładach karnych, aresztach śledczych i domach studenckich.

Jeżeli wyborca zdecydował się głosować przez pełnomocnika, nie może zagłosować za pomocą głosowania korespondencyjnego.

Głosować przez pełnomocnika mogą wyborcy:

- posiadający orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności⁶, w tym także wyborcy posiadający orzeczenie organu rentowego o:
 - ◇ całkowitej niezdolności do pracy⁷ i niezdolności do samodzielnej egzystencji⁸,
 - ◇ niezdolności do samodzielnej egzystencji⁹,
 - ◇ całkowitej niezdolności do pracy¹⁰,
 - ◇ zaliczeniu do I grupy inwalidów,
 - ◇ zaliczeniu do II grupy inwalidów,

a także osoby o stałej albo długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, którym przysługuje zasiłek pielęgnacyjny;

- najpóźniej w dniu głosowania ukończą 60 lat.

Pełnomocnikiem **może być** osoba posiadająca prawo wybierania.

⁶ W rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. 2024, poz. 44).

⁷ Zgodnie z art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. 2023, poz. 1251, 1429, 1672).

⁸ Zgodnie z art. 13 ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. 2023, poz. 1251, 1429, 1672).

⁹ Zgodnie z art. 12 ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. 2023, poz. 1251, 1429, 1672).

¹⁰ Zgodnie z art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. 2023, poz. 1251, 1429, 1672).

Pełnomocnikiem **nie może być** członek komisji obwodowej właściwej dla obwodu głosowania osoby udzielającej pełnomocnictwa do głosowania, mąż zaufania, obserwator społeczny, osoba kandydująca w wyborach.

Pełnomocnictwa do głosowania nie może udzielić osoba, która zgłosiła zamiar głosowania korespondencyjnego.

Pełnomocnictwo może być przyjęte tylko od jednej osoby lub od dwóch osób, jeżeli co najmniej jedną z nich jest wstępny (np. ojciec, matka, dziadek, babcia), zstępny (np. syn, córka, wnuk, wnuczka), małżonek, brat, siostra lub osoba pozostająca w stosunku przysposobienia, opieki lub kurateli w stosunku do pełnomocnika.

Pełnomocnictwa udziela się przed wójtem (burmistrzem, prezydentem miasta) lub przed innym pracownikiem urzędu gminy upoważnionym przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) do sporządzania aktów pełnomocnictwa do głosowania.

W celu sporządzenia aktu pełnomocnictwa wyborca składa wniosek do wójta (burmistrza, prezydenta miasta) gminy, w której jest ujęty w stałym obwodzie głosowania w Centralnym Rejestrze Wyborców.

Termin złożenia wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta) wniosku o sporządzenie aktu pełnomocnictwa upływa **w dniu 31 maja 2024 roku**. Wniosek należy złożyć w godzinach pracy urzędu gminy.

Wniosek o udzielenie pełnomocnictwa może być złożony:

- ustnie,
- na piśmie w postaci: papierowej, własnoręcznie podpisany, lub elektronicznej, opatrzony kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, przy użyciu usługi elektronicznej udostępnionej na stronie internetowej gov.pl, po uwierzytelnieniu tej osoby.

Wniosek o udzielenie pełnomocnictwa do głosowania powinien zawierać:

- nazwisko i imię (imiona),
- numer PESEL,
- adres zamieszkania zarówno wyborcy, jak i osoby, której ma być udzielone pełnomocnictwo do głosowania,
- oznaczenie wyborów, których dotyczy pełnomocnictwo do głosowania.

Wyborca we wniosku może zamieścić adres poczty elektronicznej lub numer telefonu komórkowego oraz informację o wyrażeniu zgody na przekazanie danych do rejestru danych kontaktowych osób fizycznych.

Do wniosku o udzielenie pełnomocnictwa do głosowania należy dołączyć:

- pisemną zgodę osoby mającej być pełnomocnikiem na przyjęcie pełnomocnictwa,
- kopię aktualnego orzeczenia właściwego organu orzekającego o ustaleniu stopnia niepełnosprawności tylko w przypadku, gdy wyborca udzielający pełnomocnictwa w dniu głosowania nie będzie miał ukończonych 60 lat.

Wyborca może również wycofać udzielone pełnomocnictwo. Termin złożenia wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta) oświadczenia o cofnięciu pełnomocnictwa upływa **w dniu 7 czerwca 2024 roku**. Oświadczenie należy złożyć w godzinach pracy urzędu gminy. Po upływie tego terminu oświadczenie takie można złożyć obwodowej komisji wyborczej w dniu głosowania, tj. **9 czerwca 2024 roku w godzinach od 7.00 do 21.00**, pod warunkiem, że pełnomocnik jeszcze **nie oddał głosu**. Wówczas wyborca, który udzielił pełnomocnictwa, może głosować osobiście w lokalu wyborczym, pod warunkiem, że wcześniej nie oddał głosu jego pełnomocnik. Głosowanie osobiste przez wyborcę powoduje wygaśnięcie pełnomocnictwa.

Prawo do bezpłatnego transportu do lokalu wyborczego i transportu powrotnego w gminie, w której w dniu wyborów nie funkcjonuje gminny przewóz pasażerski

Prawo do bezpłatnego transportu przysługuje z:

- miejsca zamieszkania, pod którym dany wyborca ujęty jest w spisie wyborców, albo miejsca podanego we wniosku o dopisanie do spisu wyborców w danej gminie, do lokalu wyborczego właściwego dla obwodu głosowania, w którego spisie wyborców ujęty jest ten wyborca,
- miejsca pobytu do najbliższego lokalu wyborczego w dniu głosowania, **w przypadku wyborcy posiadającego zaświadczenie o prawie do głosowania;**
- lokalu wyborczego do miejsca, w którym dany wyborca rozpoczął podróż.

Wyborcy, którego stan zdrowia nie pozwala na samodzielną podróż, może towarzyszyć opiekun.

Zamiar skorzystania z bezpłatnego transportu zgłosić można ustnie, pisemnie lub w formie elektronicznej do wójta (burmistrza, prezydenta miasta). W zgłoszeniu podaje się nazwisko i imię (imiona), numer ewidencyjny PESEL wyborcy oraz opiekuna, jeśli ma towarzyszyć wyborcy, oznaczenie miejsca zamieszkania lub innego miejsca, wskazanie, czy wyborca ma zamiar skorzystać z transportu powrotnego, oznaczenie wyborów, których dotyczy zgłoszenie, oraz numer telefonu lub adres poczty elektronicznej wyborcy, o ile posiada. Wyborca, którego stan zdrowia nie pozwala na samodzielną podróż, oświadcza o tym fakcie, a wyborca niepełnosprawny oświadcza o orzeczonej stopniu niepełnosprawności i ważności orzeczenia wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta).

Prawo to przysługuje wyborcy niepełnosprawnemu o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, w tym także wyborcy posiadającemu orzeczenie organu rentowego o:

- całkowitej niezdolności do pracy¹¹ i niezdolności do samodzielnej egzystencji¹²,
- niezdolności do samodzielnej egzystencji¹³,
- całkowitej niezdolności do pracy¹⁴,
- zaliczeniu do I grupy inwalidów lub zaliczeniu do II grupy inwalidów

¹¹ Zgodnie z art. 12 ust. 2 art. 13 ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. 2023, poz. 1251, 1429, 1672).

¹² Zgodnie z art. 13 ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. 2023, poz. 1251, 1429, 1672).

¹³ Zgodnie z art. 13 ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. 2023, poz. 1251, 1429, 1672).

¹⁴ Zgodnie z art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. 2023, poz. 1251, 1429, 1672).

a także osobie o stałej albo długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, której przysługuje zasiłek pielęgnacyjny, oraz wyborcy, który najpóźniej w dniu głosowania ukończy 60 lat.

Wyborca może zgłosić wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta) zamiar skorzystania z prawa do transportu do lokalu lub transportu powrotnego w terminie **do dnia 27 maja 2024 roku**.

Wyborca może również, **do dnia 7 czerwca 2024 roku**, zrezygnować z zamiaru skorzystania z prawa do transportu do lokalu i transportu powrotnego albo zrezygnować tylko z transportu powrotnego. Musi tylko o tym powiadomić wójta (burmistrza, prezydenta miasta).

W obu przypadkach zgłoszenia dokonuje się w godzinach pracy urzędu gminy.

Głosowanie w wybranym przez siebie lokalu obwodowej komisji wyborczej, w tym w lokalu dostosowanym do potrzeb osób niepełnosprawnych

Wyborca niepełnosprawny ujmowany jest, po złożeniu wniosku o zmianę miejsca głosowania, w spisie wyborców w wybranym przez siebie stałym obwodzie głosowania gminy właściwej dla adresu zameldowania na pobyt stały lub adresu stałego zamieszkania, w którym lokal obwodowej komisji wyborczej dostosowany jest do potrzeb wyborców niepełnosprawnych, jeżeli lokal obwodowej komisji wyborczej właściwej dla adresu zameldowania na pobyt stały lub adresu stałego zamieszkania wyborcy nie spełnia tych warunków.

Termin złożenia wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta) wniosku o zmianę miejsca głosowania w obwodzie właściwym dla lokalu przystosowanego do potrzeb osób niepełnosprawnych **rozpoczyna się 26 kwietnia 2024, natomiast upływa 6 czerwca 2024 roku**. Wniosek należy złożyć w godzinach pracy urzędu gminy.

Informacja o lokalach obwodowych komisji wyborczych dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych dostępna jest w Biuletynie Informacji Publicznej gminy oraz w obwieszczeniu wójta (burmistrza, prezydenta miasta) o numerach i granicach obwodów głosowania, **najpóźniej do dnia 10 maja 2024 roku**.

Po złożeniu powyższego wniosku wyborca zostanie skreślony ze spisu w stałym obwodzie głosowania właściwym dla adresu zameldowania na pobyt stały lub adresu stałego zamieszkania.

Co istotne, w każdym lokalu wyborczym wyborca niepełnosprawny może także głosować przy użyciu **nakładki na kartę do głosowania sporządzonej w alfabecie Braille'a**. Na prośbę wyborcy obwodowa komisja wyborcza wraz z kartą do głosowania wyda wyborcy nakładkę.

Po zagłosowaniu wyborca ma obowiązek zwrócić komisji obwodowej otrzymaną nakładkę.

Wyborca niepełnosprawny **może poprosić** członka obwodowej komisji wyborczej o przekazanie ustnie treści obwieszczeń wyborczych w zakresie informacji o komitetach wyborczych, biorących udział w wyborach, oraz o zarejestrowanych kandydatach.

Wyborcy niepełnosprawnemu, na jego prośbę, może również pomagać w głosowaniu w lokalu wyborczym inna osoba, w tym także niepełnoletnia. Dopuszczalne jest, aby na życzenie wyborcy niepełnosprawnego w pomieszczeniu za zasłoną przebywała osoba udzielająca pomocy. Osobą tą **nie może być** członek komisji, mąż zaufania ani obserwator społeczny lub międzynarodowy. Pomoc ta powinna ograniczać się do kwestii technicznych. Osoba pomagająca wyborcy nie powinna sugerować sposobu głosowania lub głosować za wyborcę.

Magdalena Wrzalik – asystentka w Katedrze Prawa Ustrojowego i Porównawczego na Wydziale Prawa i Ekonomii Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego w Częstochowie. Swoje zainteresowania badawcze koncentruje wokół problematyki prawa wyborczego i referendalnego.

Fundacja im. Stefana Batorego

Sapieżyńska 10a
00-215 Warszawa
tel. (48-22) 536 02 00
fax (48-22) 536 02 20
batory@batory.org.pl
www.batory.org.pl

Teksty udostępniane na licencji
Creative Commons. Uznanie autorstwa
na tych samych warunkach
3.0 Polska (CC BY SA 3.0 PL)

Redakcja: Izabella Sariusz-Skąpska

Korekta: Agnieszka Łodzińska

Warszawa 2024

ISBN 978-83-68235-05-0